

WYMAGANIA PROGRAMOWE Z PRZEDMIOTU GEOGRAFIA DLA KLAS 8

Podstawa programowa www.men.gov.pl

Program nauczania geografii w szkole podstawowej Planeta Nowa aut. Ewa Tuz i Barbara Dziedzic

Uczeń potrafi:

Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy

Uczeń:

- omawia cechy położenia Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy,
- opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy,
- przedstawia cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy,
- odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy,
- podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski,
- wskazuje przebieg granic Polski (w tym wód wewnętrznych) na mapie ogólnogeograficznej Polski,
- oblicza rozciągłość południową i równoleżnikową Europy i Polski,
- wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski i Europy,
- przedstawia płytową budowę litosfery na podstawie ilustracji,
- przedstawia dzieje geologiczne Ziemi na podstawie tablicy stratygraficznej,
- charakteryzuje obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów fałdowań) na podstawie map geologicznych,
- przedstawia ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce,
- rozróżnia typy gór (fałdowe, zrębowe, wulkaniczne),
- wymienia nazwy gór fałdowych, zrębowych oraz wulkanicznych w Europie i w Polsce, a także wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej Europy i Polski,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *krajobraz polodowcowy*, *rzeźba glacialna*
- przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata,
- opisuje mechanizm powstawania lodowców,
- opisuje nizinne formy polodowcowe na podstawie schematu,
- opisuje górskie formy polodowcowe na podstawie schematu,
- omawia cechy ukształtowania powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy,
- omawia cechy rzeźby terenu Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski,
- wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski,
- charakteryzuje pasy rzeźby terenu Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski,
- dokonuje podziału surowców mineralnych,
- opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej,
- wykazuje znaczenie gospodarcze surowców mineralnych w Polsce,
- omawia strefy klimatyczne świata,
- charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce,
- omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce,
- opisuje rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce na podstawie map tematycznych,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *pogoda*, *klimat*, *ciśnienie atmosferyczne*, *niż baryczny*, *wyż*

baryczny,

- charakteryzuje wiatry w Polsce,
- charakteryzuje długość okresu wegetacyjnego w Polsce,
- wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *system rzeczny, dorzecze, przepływ, reżim rzeczny (zasilanie), rodzaje zasilania,*
- opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy,
- przedstawia ustroje rzeczne wybranych europejskich rzek,
- opisuje cechy sieci hydrograficznej Polski (m.in. asymetria dorzeczy Wisły i Odry, przepływy Wisły i Odry),
- rozpoznaje typy ujść rzecznych,
- opisuje położenie i główne cechy Bałtyku,
- charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata,
- przedstawia rzeźbotwórczą działalność morza,
- rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku (klifowe, mierzejowo--zalewowe, szerowe),
- opisuje świat roślin i zwierząt w Bałtyku,
- omawia czynniki wpływające na degradację wód Morza Bałtyckiego,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe,*
- charakteryzuje wybrane gleby występujące w Polsce (brunatna, bielkowa, czarnoziem, mada, rędzina) na podstawie ich profili,
- przedstawia rozmieszczenie gleb na obszarze Polski na podstawie mapy gleb Polski,
- opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce,
- omawia funkcje lasów,
- omawia wskaźnik lesistości w Polsce na podstawie danych statystycznych,
- omawia przestrzenne zróżnicowanie lesistości na podstawie mapy Polski,
- przedstawia formy ochrony przyrody w Polsce,
- wskazuje na mapie parki narodowe oraz wymienia przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, a także pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu,
- ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego,
- podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego,
- planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody,
- opisuje unikalne w skali światowej obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski,

Ludność i urbanizacja w Polsce

Uczeń:

- omawia zmiany na mapie politycznej Europy, które zaszły w drugiej połowie XX w. i na początku XXI w.,
- wskazuje największe i najmniejsze państwa Europy na mapie politycznej Europy,
- wymienia nazwy województw oraz ich stolic i wskazuje je na mapie Polski,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów,*
- omawia zmiany liczby ludności w Europie i w Polsce po II wojnie światowej,
- omawia uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy na podstawie danych statystycznych,
- oblicza współczynnik przyrostu naturalnego,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *piramida wieku i płci, średnia długość życia,*

- omawia cechy struktury wieku i płci ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy wieku i płci,
- określa średnią długość życia Polaków na tle europejskich społeczeństw na podstawie danych statystycznych,
- wyjaśnia znaczenie terminu *wskaźnik gęstości zaludnienia*,
- opisuje cechy rozmieszczenia ludności Europy na podstawie mapy ludności Europy,
- przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce,
- opisuje cechy rozmieszczenia ludności w Polsce na podstawie mapy ludności Polski,
- oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego*,
- określa problemy migracyjne Polski na tle Europy,
- odczytuje z tabel i diagramów dane dotyczące wielkości i kierunków migracji z Polski i do Polski,
- charakteryzuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w Europie,
- oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego dla Polski,
- wymienia główne przyczyny i skutki migracji zagranicznych w Polsce,
- określa współczesne kierunki migracji zewnętrznych Polaków,
- przedstawia kierunki napływu imigrantów do Polski,
- charakteryzuje Polonię na świecie,
- określa przyczyny i skutki migracji wewnętrznych Polaków,
- ukazuje wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich,
- porównuje strukturę narodowościową i wyznaniową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich,
- wyróżnia mniejszości narodowe w Polsce,
- charakteryzuje grupy etniczne w Polsce,
- przedstawia strukturę wyznaniową Polaków,
- przedstawia podział gospodarki na sektory,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo*,
- określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich na podstawie danych statystycznych,
- określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich,
- porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *urbanizacja, wskaźnik urbanizacji*,
- analizuje poziom urbanizacji, rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce na tle Europy,
- wyjaśnia przyczyny rozwoju największych miast w Polsce,
- charakteryzuje przemiany współczesnych miast,
- określa funkcje miast,
- omawia problemy mieszkańców dużych miast,
- przedstawia typy zespołów miejskich (aglomeracja i konurbacja),
- wymienia nazwy największych miast w Polsce i wskazuje te miasta na mapie,
- jest świadomy tego, że może mieć w przyszłości wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy Polski.

Rolnictwo i przemysł w Polsce

Uczeń:

- przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce,
- przedstawia korzyści, szanse i zagrożenia dla polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej,
- omawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce i wybranych krajach Europejskich,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *plon, zbiór*,
- wymienia główne uprawy w Polsce oraz przedstawia ich znaczenie gospodarcze,
- przedstawia strukturę upraw na podstawie danych statystycznych,
- wskazuje na mapie główne obszary upraw (pszenica, żyto, buraki cukrowe, ziemniaki),
- wskazuje na mapie obszary upraw warzyw i owoców,
- opisuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *chów, hodowla, pogłowie*,
- wymienia główne zwierzęta hodowlane w Polsce,
- przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej,
- przedstawia strukturę hodowli w Polsce na podstawie danych statystycznych,
- wskazuje na mapie Polski obszary hodowli zwierząt gospodarskich (bydło, trzoda chlewna, drób),
- przedstawia produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy,
- przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy,
- omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej,
- analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu,
- wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski,
- wymienia źródła energii,
- przedstawia strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy na podstawie danych statystycznych,
- lokalizuje elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne na podstawie mapy tematycznej,
- wskazuje największe elektrownie w Polsce na mapie tematycznej,
- określa uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce,
- charakteryzuje największe porty morskie w Polsce,
- opisuje strukturę i wielkość przeładunków w portach morskich Polski na podstawie danych statystycznych,
- określa uwarunkowania rozwoju przemysłu stocznioowego w Polsce,
- analizuje sytuację polskiego rybołówstwa oraz przetwórstwa rybnego na podstawie danych statystycznych,
- przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce,
- jest świadomy tego, że może mieć w przyszłości wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy Polski,
- podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego oraz sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej.

Usługi w Polsce

Uczeń:

- przedstawia usługi jako sektor gospodarki i ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju,
- omawia zróżnicowanie usług w Polsce,
- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce,

- wyróżnia rodzaje transportu w Polsce,
- wykazuje znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *turystyka, walory turystyczne*,
- charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski oraz wymienia polskie obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości,
- dokonuje refleksji nad wartością obiektów dziedzictwa kulturowego w Polsce,
- wykazuje atrakcyjność turystyczną Polski,
- analizuje, na podstawie danych statystycznych, wpływy z turystyki w wybranych krajach Europy, w tym w Polsce,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *eksport, import, bilans handlu zagranicznego*,
- przedstawia głównych partnerów handlowych Polski,
- wymienia główne towary importowe i eksportowe w Polsce,
- omawia zróżnicowanie usług w Polsce i ich rolę w rozwoju gospodarczym Polski,
- jest świadomy tego, że może mieć w przyszłości wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy Polski,
- podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego oraz sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej.

Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski

Uczeń:

- omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła,
- charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska w Polsce,
- wymienia nazwy i wskazuje na mapie obszary ekologicznego zagrożenia i klęski ekologicznej w Polsce,
- podejmuje działania na rzecz zmniejszania zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego.

Relacje między elementami środowiska geograficznego na wybranych obszarach Polski

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: *powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna*,
- opisuje zjawisko powodzi,
- przedstawia przyczyny powodzi w Polsce,
- wskazuje obszary zagrożone powodzią w Polsce na mapie ogólnogeograficznej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem Dolnego Śląska i Małopolski,
- omawia największe powodzie w historii Polski i ich skutki,
- wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce,
- analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej,
- określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na występowanie oraz skutki powodzi na przykładzie Dolnego Śląska i Małopolski,
- omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych w Polsce i wyjaśnia, jaką rolę odgrywają one w ochronie przeciwpowodziowej,
- analizuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych oraz ograniczające tę produkcję,
- określa wpływ warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój energetyki na przykładzie województw pomorskiego i łódzkiego,
- analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w województwach łódzkim i pomorskim,
- określa przyczyny migracji do stref podmiejskich,

- identyfikuje związki między rozwojem dużych miast a zmianami struktury ludności na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa,
- analizuje zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu w strefach podmiejskich na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa,
- analizuje wpływ migracji na zaludnienie obszarów wiejskich,
- analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego,
- określa wpływ migracji na strukturę wieku ludności wiejskiej,
- analizuje dane statystyczne dotyczące zmian w zaludnieniu na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego,
- porównuje cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej,
- wymienia cechy gospodarki w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed i po 1989 r.,
- wykazuje wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *centra logistyczne*, *spedycja*,
- omawia sieć autostrad i dróg ekspresowych w Polsce na podstawie mapy,
- identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na obszarze metropolitalnym Wrocławia,
- wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i jego okolicach,
- identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta,
- określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku na rozwój turystyki na tym obszarze,
- określa wpływ dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tym obszarze,
- wymienia najważniejsze walory turystyczne Pobrzeża Bałtyku,
- wymienia najważniejsze walory turystyczne Małopolski,
- analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie,
- omawia ruch turystyczny w Polsce na podstawie map tematycznych.

Mój region i moja mała ojczyzna

Uczeń:

- realizuje projekt edukacyjny „Mój Region”,
- wyjaśnia znaczenie terminu *region*,
- wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie ogólnogeograficznej Polski,
- wymienia nazwy regionów sąsiednich i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej Polski,
- wyszukuje informacje o swoim regionie i wykorzystuje je do charakterystyki regionu,
- charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych,
- wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie,
- analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu,
- rozpoznaje skały występujące we własnym regionie,
- prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu,
- wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych,
- przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory regionu,
- projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie dostępnych informacji, w tym własnych obserwacji terenowych, oraz w miarę możliwości przeprowadza ją

w terenie,

- wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu,
 - prezentuje formy współpracy zagranicznej między własnym regionem a zagranicznym regionem partnerskim lub w ramach euroregionu.
-
- wyjaśnia znaczenie terminu *mała ojczyzna*,
 - identyfikuje obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną”,
 - wskazuje obszar „małej ojczyzny” na mapie ogólnogeograficznej Polski,
 - wyszukuje i przedstawia źródła informacji o „małej ojczyźnie”,
 - przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, filmu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej,
 - opisuje walory środowiska geograficznego „małej ojczyzny”,
 - projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków lokalnej społeczności i rozwojowi społeczno-gospodarczemu „małej ojczyzny”,
 - identyfikuje się z „małą ojczyzną” i czuje się współodpowiedzialny za kształtowanie ładu przestrzennego oraz za rozwój,
 - planuje wycieczkę po swojej „małej ojczyźnie”.